

Geologiczne, gospodarcze i społeczne znaczenie odkrycia złoża rud miedzi relacja z Konferencji Naukowo-Technicznej Lubin, 26–28.09.2007

Iwona Barbara Litwin*, Wojciech Kaczmarek**

I.B. Litwin

W. Kaczmarek

Zorganizowana w dniach 26–28.09.2007 r. Konferencja Naukowo-Techniczna była kolejnym wydarzeniem bieżącego roku, upamiętniającym 50. rocznicę spektakularnego odkrycia bogatych złóż rud miedzi na monoklinie przed-

sudeckiej przez znakomitego geologa i górnika inż. Jana Wyżykowskiego. Patronat nad konferencją pt. *Geologiczne, gospodarcze i społeczne znaczenie odkrycia złoża rud miedzi* objął podsekretarz stanu w Ministerstwie Środowiska, główny geolog kraju — prof. dr hab. Mariusz-Orion Jędrysek. W skład komitetu honorowego konferencji wchodził: prezes Zarządu KGHM Polska Miedź SA — pan Krzysztof Skóra, dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego — prof. dr hab. Tadeusz Peryt, żona Odkrywcy złoża rud miedzi — pani Kazimiera Wyżykowska oraz bliski współpracownik doc. dr. inż. Jana Wyżykowskiego — dr Andrzej Rydzewski. Do komitetu naukowego zaproszono prof. dr. hab. Jacka Puziewicza, prof. dr. hab. Michała Sachanbińskiego, prof. dr. hab. inż. Marka Niecia, prof. dr. hab. inż. Adama Piestrzyńskiego i doc. dr. hab. Sławomira Oszczepalskiego.

Organizatorami konferencji byli: KGHM Polska Miedź SA, Państwowy Instytut Geologiczny oraz Towarzystwo Konsultantów Polskich, Oddział w Lubinie.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej oraz Muzeum Ziemi Lubińskiej im. J. Wyżykowskiego zorganizowały z tej okazji okolicznościową wystawę eksponatów poświęconych odkryciu złoża rud miedzi (notatka o wystawie na str. 918). Prezes Zarządu Towarzystwa Miłośników Ziemi Lubińskiej Edward Rippel wraz ze swoim synem panem Markiem Rippelem, przebrani w średniowieczne stroje, osobiście pomagali uczestnikom spotkania w wybijaniu okolicznościowych monet.

Program konferencji obejmował trzy dni obrad prowadzonych w siedzibie Biura Zarządu KGHM Polska Miedź SA, wycieczki do kopalń oraz imprezy towarzyszące, jakimi były: uroczysta kolacja w restauracji *NOT* w Lubinie i biesiada. Wszyscy zebrani otrzymali materiały konferencyjne i

zostali obdarowani specjalnie przygotowanymi na tę okazję pamiątkami: wypolerowanym okazem rudy miedzi oraz okolicznościowym kuflem do piwa z nadrukowanym logo obchodów 50-lecia odkrycia złoża rud miedzi przez inż. Jana Wyżykowskiego.

Spotkanie w Lubinie skupiło przedstawicieli instytucji naukowych z całej Polski. Najliczniej reprezentowano AGH Kraków, UMCS, UMK, UW, UŚ, PAN, PIG i Politechnikę Wrocławską. Geolodzy pracujący w kopalniach rud miedzi stanowili grupę KGHM Polska Miedź SA.

O godzinie 14:00 w Sali im. Jana Wyżykowskiego wszystkich zebranych uroczystie powitał pan Andrzej Banaszak, przewodniczący komitetu organizacyjnego konferencji, dyrektor Departamentu Gospodarki Zasobami i Ochrony Powierzchni. Brawami nagrodzono gości honorowych spotkania: m. in. panią Kazimierę Wyżkowską (niestety nieobecna na spotkaniu z powodów zdrowotnych), dr. Andrzeja Rydzewskiego, panią Barbarę Bolewską i pana Romana Kulczyckiego — wicewojewodę dolnośląskiego.

Następnie w imieniu Zarządu i Społeczności *Polskiej Miedzi* powitał wszystkich zebranych wiceprezes Zarządu KGHM Polska Miedź SA Stanisław Kot. Mówca podkreślił doniosłe osiągnięcia tych, którzy związali swoją pracę zawodową i naukową z Zagłębiem Miedziowym oraz złożył im wyrazy serdecznej wdzięczności za oddanie w tworzeniu sukcesu *Polskiej Miedzi* i kompetencje, które walnie przyczyniły się do sukcesu gospodarczego firmy. Stanisław Kot przywołał datę 23 marca 1957 r., kiedy zaplanowany przez dr. Jana Wyżykowskiego program badań uwieńczony został sukcesem i w wyniku wieloletnich, wytrwałych poszukiwań, prowadzonych pod kierunkiem młodego inżyniera, natrafiono na niezwykle bogate złoża miedzi. *Było to największe odkrycie geologiczne XX wieku* — przypomniał mówca. *Ostatnie lata znaczone są kolejnymi rekordami wydobywania, produkcji i co najważniejsze zysku wypracowanego przez naszą spółkę* — dodał. W dalszym wystąpieniu prezes Kot podkreślił potrzebę efektywnego wykorzystania nadzwyczajnej koniunktury i pamiętania o nierabunkowej eksploatacji złoża. Podkreślił on dużą rolę współpracy firmy z uczestnikami konferencji. *Liczmy na Wasze kompetencje i umiejętności we wskazywaniu kolejnych aktywności KGHM* — kontynuował. Na zakończenie mówca poprosił zebranych o dalszy wysiłek i twórczą myśl oraz złożył życzenia pasji i wiary w sukces podejmowanych prac oraz owocnej współpracy z firmą. Po wystąpieniu wiceprezes

*Państwowy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa; iwona.litwin@pgi.gov.pl

**KGHM Polska Miedź SA — O/ZG Rudna, ul. Dąbrowskiego 50, 59-100 Polkowice; W.Kaczmarek@kgm.pl

Zarządu KGHM Polska Miedź SA uroczyste otworzył konferencję.

Następnie wicewojewoda dolnośląski Roman Kulczycki podkreślił znaczenie odkrycia złoża miedzi dla gospodarki Dolnego Śląska i rozwoju miast, takich jak: Lubin, Polkowice, Głogów, Legnica. *Z losami mieszkańców Lubina wiązą się również wspomnienia bardzo bolesne sprzed 25 lat, wstrząsające wydarzenia stanu wojennego* — kontynuował mówca. Wicewojewoda Dolnośląski podkreślił również znaczenie odkrycia polskiej miedzi dla integracji tej ziemi z całym krajem, w kontekście zmian granic. *Dzięki odkryciu złóż miedzi tutaj budowano polski przemysł, a w konsekwencji ten teren był coraz ważniejszy dla gospodarki Polski* — dodał. *Dlatego dzisiaj z olbrzymim szacunkiem i uznaniem wyrażamy się o dr. Janie Wyżykowskim i grupie naukowców, którzy mu towarzyszyli* — kontynuował mówca — *bo ich praca wpłynęła na znaczące zmiany tego obszaru*. Życzeniami owocnych obrad i spędzenia miłego czasu na Dolnym Śląsku pan Roman Kulczycki zakończył swoje wystąpienie.

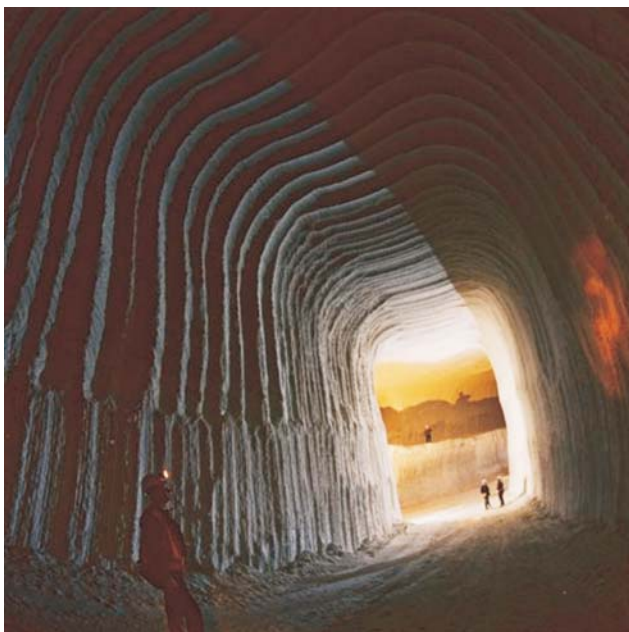
Dyrektor Oddziału Dolnośląskiego PIG Andrzej Stachowiak powitał wszystkich zebranych w imieniu Państwowego Instytutu Geologicznego, w imieniu dyrektora PIG prof. dr. hab. Tadeusza Peryta. Następnie mówca podkreślił wieloletnią współpracę PIG z polskim przemysłem miedziowym i przywołał w pamięci otwór Sieroszowice, postać dr. Jana Wyżykowskiego oraz Jego pionierski zespół związany z odkryciem polskiej miedzi, *którego jedyny przedstawiciel jest z nami dzisiaj na sali* — składając ukłon w kierunku dr. Andrzeja Rydzewskiego. *To*

także ciąg dalszych 50 lat wysiłków, badań, poszukiwań, określenia nowych perspektyw. W tym długim 50-letnim okresie można wyróżnić ważne etapy współpracy — kontynuował. Jako przykład dyrektor Andrzej Stachowiak wymienił kilka ważnych dokonań takich jak: prowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych w głównych, udokumentowanych obszarach złożowych, okres prac poszukiwawczych poza obszarami już udokumentowanymi w pierwszym etapie na obszarze Perykliny Żar, obszernej syntezy geologiczno-złożowej, badania nad mikrofacjami łupka cechsztyńskiego, badania zawartości złota, platynowców, materii organicznej. *A w ostatnim czasie nastąpiła nowa płaszczyzna współpracy z przemysłem miedziowym* — oznajmił mówca — *pracownicy PIG wykonują badania dotyczące modelu budowy geologicznej w podłożu zbiornika osadów poflotacyjnych Żelazny Most i wyniki badań wskazują wyraźnie, że istnieje potrzeba kontynuacji tych badań dla wszystkich obszarów LGOM*. Podsumowując dyrektor Andrzej Stachowiak wyraził nadzieję, że wnioski płynące z obrad ukierunkują dalsze badania.

Pierwszą sesję konferencji rozpoczął dr Andrzej Rydzewski, który wygłosił referat pt. *Historia odkrycia złoża Lubin-Sieroszowice. Złotymi literami wypisane jest imię i nazwisko Jana Wyżykowskiego w tej sali, ale przede wszystkim złotymi literami wypisany On jest w sercach mieszkańców tej Ziemi Lubinińskiej* — mówił prelegent — *społeczeństwo pamięta i szanuje Jana Wyżykowskiego*. Dr Andrzej Rydzewski w barwny sposób przedstawił historię prac geologicznych na monoklinie przedsudeckiej prowadzonych pod kierunkiem dr. Jana Wyżykowskiego.

Ryc. 1. Uczestnicy Konferencji Naukowo-Technicznej w Lubinie. Fot. FOTO STUDIO Paweł Wechta

Ryc. 2. Ogromnych rozmiarów komora badawcza w pokładzie soli w kopalni *Polkowice-Sieroszowice*. Fot. G. Fric

Ryc. 3. Gniazdo wtórnej, przeobrażonej geodynamicznie soli grubokryształicznej w kopalni *Polkowice-Sieroszowice*. Fot. G. Fric

Z wielką przyjemnością wysłuchano wspomnień jedyne go z żyjących bliskich współpracowników dr. Jana Wyżykowskiego o osobie Odkrywcy i samym odkryciu złoża we wsi Sieroszowice, położonej 20 kilometrów od Lubina.

W trakcie następnych wystąpień omówiono geologiczne, gospodarcze i społeczne znaczenie odkrycia złoża rud miedzi dla rozwoju regionu lubińskiego. Zostały wygłoszone referaty dotyczące m.in. takich zagadnień jak: geneza złoża, mineralogia kruszcowa i geochemia ciała rudnego oraz tektonika złoża. Przedstawiono trudne warunki hydrogeologiczne w czasie udostępnienia złoża i historię jego dokumentowania. Mówiono o rozwoju systemów eksploatacji złoża i przebiegu jego zagospodarowania. Przedstawiono również stan i perspektywy rozwoju demograficznego Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego.

Żywą dyskusję na temat doświadczeń, obserwacji i problemów geologii kopalnianej oraz badań prowadzonych przez jednostki naukowe w kopalniach rud miedzi kontynuowano również wieczorem, w czasie uroczystej kolacji. Nawiązano wiele przyjaźni, co w przyszłości powinno zaowocować jeszcze większym zaangażowaniem przedstawicieli nauki w branżę przemysłową.

Drugi dzień spotkania zaczął się dla jego uczestników bardzo wczesnie rano. Organizatorzy konferencji zaofero wali wszystkim zainteresowanym niecodzienną możliwość zjazdu do kopalń *KGHM Polska Miedź SA* i zapoznania się z budową geologiczną złoża oraz technologiami eksploatacji rudy miedzi. Wycieczki odbyły się w oddziałach eksploatujących rudę miedzi, w O/ZG *Rudna* (oddział G-12 w rejonie Rudnej Zachodniej) i O/ZG *Polkowice-Sieroszowice* (oddział G-41 w rejonie Polkowic

Ryc. 4. Transport osobowy w wyrobiskach górniczych — Land-Rover na podszybiu R-IX, kopalnia *Rudna*. Fot. M. Rippel

Ryc. 5. Zaburzenia profilu litologicznego złoża związane ze skłonem Północnej Elewacji *Rudnej*. W profilu obserwuje się od dołu: piaskowiec kwarcowy o spoiwie ilastym, cienką warstwę łupków miedzionośnych i dolomit wapnisty. Fot. I.B. Litwin

Zachodnich), a ich przewodnikami byli geolodzy górniczy pracujący w Oddziałach Zakładów Górniczych *Rudna* i *Polkowice-Sieroszowice*. Największym powodzeniem cieszyła się wycieczka na oddział solny w O/ZG *Polkowice-Sieroszowice*, której przewodziła pani Jolanta Jamróz. Z przyjemnością należy podkreślić, że to jedyna kobieta-geolog prowadząca obsługę geologiczną oddziału górniczego w KGHM *Polska Miedź SA*.

Konieczność uczestniczenia w przygotowującym do zjazdu „na dół” szkoleniu, przebrania się w ubrania robocze, założenia hełmów i gumowych butów zapowiadała niezapomnianą i pełną wrażeń przygodę. Dodatkowych emocji dostarczył fakt, że do podstawowego wyposażenia należy również ciężki aparat ucieczkowy, akumulator i lampka. Niezrażeni niczym goście KGHM-u udali się do budynku nadszybia i stamtąd z prędkością 12 m/s odbyli półtoraminutową jazdę klatką osobową do kopalni. Przemierzających wyrobiska górnicze uczestników wycieczek zaskoczyły zmienne temperatury, które na długości kilkudziesięciu metrów wahały się o kilkanaście stopni. Ogromne wrażenie na gościach zrobiła też świadomość przebywania w korytarzach położonych na głębokości około 1 km pod powierzchnią Ziemi, zabezpieczonych przed zawaleniem jedynie niepozornie wyglądającymi, ale bardzo bezpiecznymi kotwami.

Każda z tras wycieczkowych przedstawiała odmienne zagadnienia geologii złoża. Podczas wycieczki na oddział solny goście zapoznali się z jedynym w Europie profilem cyklotemu Werra odsłoniętym w wyrobiskach kopalnianych. Do niezapomnianych wrażeń należało też zwiedzanie wielkogabarytowych komór wykonanych w pokładzie soli kamiennej. Komory te, wykonane w 1996 r., mają ogromną wysokość sięgającą 15 m, szerokość 15 m, a ich długość wynosi 100 m! Goście mieli sposobność osobiście sprawdzić, czy sól z kopalni *Polkowice-Sieroszowice* jest naprawdę słona i czy zebrane w kopalni próbki nadają się do solenia potraw. Wycieczka w rejonie Polkowic Zachodnich prowadziła przez rejon kontaktu facji redukcyjnej i utlenionej w osadach cechsztynu. Gości zaurczyły liczne „czerwone plamy” występujące w skałach złożowych, a także zjawiska sedymentacyjno-diagenetyczne obserwowane na skłonie elewacji Sieroszowic. Trasa wycieczki w kopalni *Rudna* przedstawiała liczne skomplikowane zjawiska tektoniczne nakładające się na regularnie wykształcone elewacje stropu białego spągowca.

Po kilku godzinach spędzonych w wyrobiskach górniczych bogatsi o piękne okazy i mnóstwo wrażeń goście wyjechali na powierzchnię. „Na górce” czekał na chętnych i spragnionych orzeźwiający kubek maślanki. Zmęczenie dawało o sobie znać, ale nie zatarło uśmiechów zadowole-

nia. Kilka godzin spędzonych w kopalni na zawsze pozostanie im w pamięci.

Tego samego dnia w godzinach popołudniowych zaplanowano kolejną sesję konferencji, na której zostały wygłoszone referaty poświęcone najnowszym badaniom geologii złoża. Referaty wygłaszali zarówno przedstawiciele instytucji naukowych, jak i geolodzy — pracownicy kopalń KGHM *Polska Miedź SA*. Stało się zadość organizacyjnym założeniom, by dzięki konferencji doszło do wymiany cennych doświadczeń między przedstawicielami nauki i przemysłu.

Na zakończenie obfitującego w wydarzenia dnia czekały na wszystkich chwile odprężenia. Nieoficjalną część spotkania z dużą przyjemnością otworzył wiceminister środowiska, główny geolog kraju — prof. dr hab. Mariusz-Orion Jędrysek. Wygłosił on ostatni tego dnia referat poświęcony potrzebie powołania Polskiej Służby Geologicznej. Następnie odśpiewano chóralnie *Hymn Górniczy* i rozpoczęto biesiadę. W sali konferencyjnej, którą błyskawicznie zamieniono w salę biesiadną, przy suto zastawionych stołach i dźwiękach skocznych melodii zabawa trwałaby pewnie do białego rana, gdyby nie zmęczenie uczestników porannymi wycieczkami do kopalń i perspektywa sesji referatowych trzeciego dnia spotkania.

W ostatnim dniu konferencji obrady zostały zdominowane przez zagadnienia poświęcone składowaniu odpadów z zakładów wzbogacania rud oraz systemom przetwarzania informacji o złożu i produkcji. Na przykładzie składowiska *Żelazny Most* mówiono o budowie geologicznej rejonu, wykształceniu osadów powierzchniowych, badaniach grawimetrycznych i numerycznym Systemie Informacji o składowisku (SyZeM). Dodatkowo przedstawiono zagadnienie zastosowania żużli sodowych w procesie rafinacji miedzi i odzyskiwania metali z przemysłowych żużli na przykładzie kobaltu. Na zakończenie omówiono metody sterowania i zarządzania produkcją górnictwem.

Po wygłoszonych referatach przyszedł czas na podsumowanie i dyskusję. Zadano pytania o perspektywy istnienia pracujących dziś kopalń. Wszystkich zebranych na sali uradowała optymistyczna wizja i wiara w możliwość cieszenia się sukcesami KGHM *Polska Miedź SA* jeszcze przez wiele lat w przyszłości. Na zakończenie pogratulowano organizatorom bardzo dobrego przygotowania konferencji i podziękowano za możliwości zapoznania się z tak ciekawymi wynikami badań.

Konferencję naukowo-techniczną w Lubinie należy zaliczyć do bardzo udanych i pełnych sukcesów przedsięwzięć. Przewodniczący komitetu organizacyjnego dyrektor Andrzej Banaszak obiecał spełnić życzenie zebranych, by organizować podobne spotkania w przyszłości.